

АРТУР КОНАН ДОЙЛЬ

Пригоди Шерлока Холмса
В 4-х томах

Sir Arthur Conan Doyle

*«Шерлока Холмса люблять діти всього світу,
і хоча книжки про його пригоди
написані для дорослих читачів,
вони давно вже стали дитячими книжками...
Діти люблять його не лише за те,
що він самовідданий і хоробрий;
головне, що вабить читачів
до цього викорінювача злочинів, –
дивовижна сила його думки».*

Корній Чуковський

Артур Конан Дойль

Пригоди
**Шерлока
Холмса**

Том I

Етюд у багряних тонах

Повість

Знак чотирьох

Повість

Пригоди Шерлока Холмса

Цикл оповідань

Переклав з англійської

Володимир Панченко

КИЇВ «ВЕСЕЛКА»

ТЕРНОПІЛЬ

«НАВЧАЛЬНА КНИГА-БОГДАН»

Понад століття тому ім'я «Шерлок Холмс» уперше з'явилося з-під пера автора — англійського письменника Артура Конан Дойля. Не одне покоління читачів усього світу зацікавлено стежить за дивовижними пригодами «самітника із Бейкер-стрит», спостережливого, кмітливого, здатного розплутати якнайхимернішу детективну загадку... Численні шанувальники Дойлевого таланту охоче відвідують Музей-квартиру Шерлока Холмса в Лондоні, надсилають на його адресу тисячі листів. Чим же так приваблює нас цей герой, створений фантазією письменника?

Відповідь на це запитання дістане кожен, хто прочитає невмируші детективні твори Артура Конан Дойля.

Цей том — перший із чотиритомного видання, до якого увійшли в українському перекладі усі твори англійського класика про пригоди Шерлока Холмса. В повному обсязі в Україні видаються вперше.

Передмова
Володимира Панченка

Художнє оформлення
Олексія Мачинського

Перекладено за виданням:

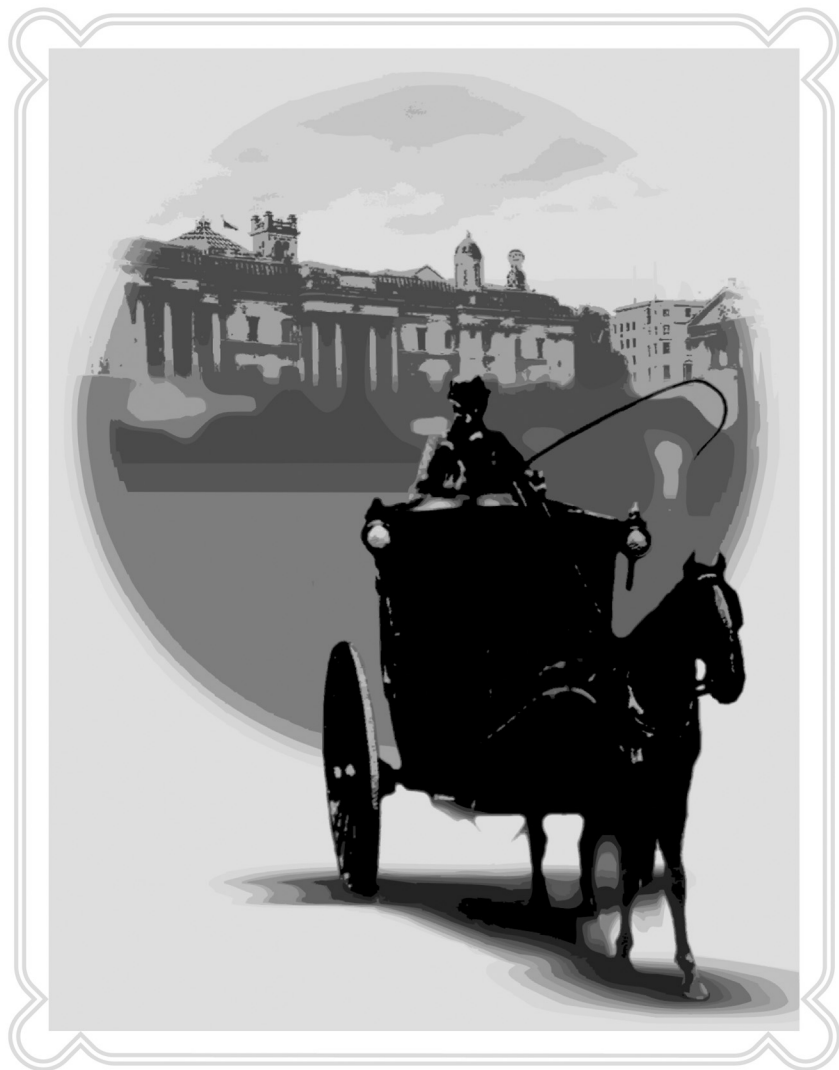
Sir Arthur Conan Doyle.
The original illustrated "Strand" Sherlock Holmes,
The Complete Facsimile Edition,
Wordsworth Editions, Ware, Hertfordshire, 1989

ISBN 978-966-01-0447-1 (укр., цикл творів)
ISBN 978-966-01-0448-8 (укр., том I, «Веселка»)
ISBN 978-966-10-1727-5
(укр., том I, «Навчальна книга – Богдан»)

© Володимир Панченко, переклад українською мовою, передмова та примітки, 2010
© Олексій Мачинський, художнє оформлення, 2010
© Видавництво «Веселка», підготовка видання, 2010

Етюд у багряних тонах

ПОВІСТЬ

Частина перша

ЗІ СПОГАДІВ ДЖОНА Г. ВАТSONA, ДОКТОРА МЕДИЦИНИ, ВІДСТАВНОГО ВІЙСЬКОВОГО ХІРУРГА

1. Містер Шерлок Холмс

1878 року я закінчив Лондонський університет і, діставши ступінь доктора медицини, одразу вирушив до Нетлі, на курс військових хірургів. Після того, як я пройшов курс, мене відрядили помічником хірурга до П'ятого Нортумберлендського стрілецького полку. Полк стояв тоді в Індії. Не встиг я до нього прилучитися, як спалахнула друга афганська війна. Висадившись у Бомбеї, я довідався, що мій полк подолав перевал і просунувся далеко в глиб ворожої території. Разом з іншими офіцерами, що опинилися в такому ж становищі, я вирушив навздогін за полком і безпечно дістався Кандагара, де нарешті знайшов своїх і одразу взявся до виконання обов'язків.

Війна ця багатьом принесла нагороди й підвищення, мені ж не дісталось нічого, окрім невдач і нещастя. Мене перевели до Беркширського полку, разом з яким я брав участь у фатальній битві при Майванді. Рушнична куля пробила мені плече, пошкодила кістку й зачепила артерію під ключицею. Я, напевно, потрапив би до рук нещадних газі, якби не відданість і мужність Мюррея, мого ординарця, що перекинув мене через спину коня і щасливо довів до табору англійців.

Змучений раною, зморений нескінченними негараздами, я разом з багатьма іншими пораненими мучениками був висланий до головного шпиталю в Пешаварі. Там я поволі почав одужувати і нарешті так зміцнів, що міг ходити по палаті й навіть виходити на веранду, щоб трохи погрітися на сонці; аж раптом мене звалив черевний тиф – справжнісіньке прокляття індійських колоній. Кілька місяців мене вважали за безнадійно хворого, а коли я врешті одужав, то ледве стояв на ногах від виснаження й втоми, тож лікарі вирішили негайно відправити мене назад до Англії. Я вирушив туди на військовому транспорті «Оронтеc» і за місяць зійшов на пристані в Портсмуті – з непоправно підірваним здо-

ров'ям і з по-батьківському ласкавим дозволом уряду поправити його впродовж дев'яти місяців.

В Англії я не мав ні родичів, ні друзів, тож був вільний, як вітер – тобто як людина, яка може витратити не більше, ніж одинадцять шилінгів шість пенсів на день. За таких обставин я, природно, линув до Лондона – цієї велетенської канами, куди неминуче потрапляють усі ледарі й нероби імперії. Там я деякий час мешкав у готелі на Стренді – жив незатишно, по-дурному, марнуючи свої гроші безжурніше, аніж варто було б. Нарешті гаманець мій так спорожнів, що мені стало зрозуміло: треба або тікати зі столиці й шукати прихистку десь у селі, або зовсім змінити свої звички. Обравши останнє, я спочатку вирішив залишити готель і підшукати собі якесь простеньке дешеве помешкання.

Того самого дня, коли я дійшов цього висновку, в барі «Кри-теріон» хтось ляснув мене по плечу; обернувшись, я побачив молодого Стемфорда, що працював колись у мене фельдшером у лікарні. Яке щастя для самотньої людини – побачити в неосяжних лондонських нетрях знайоме обличчя! Раніш у мене зі Стемфордом не було надто дружніх стосунків, але тепер я привітав його трохи не з радістю, та й він, здавалося, радий був мене бачити. Я запросив його поспідати зі мною в Голборні, і ми тут-таки найняли кеб і поїхали.

– Що ви зробили з собою, Ватсоне? – з неприхованою цікавістю спитав він, коли кеб загримотів переповненими лондонськими вулицями. – Ви схудли, мов тріска, й почорніли, як горіх!

Я коротко розповів йому про свої поневіряння і ледве встиг закінчити, як ми вже приїхали.

– Бідолаха! – щиро сказав він, дізнавшись про мої злигодні. – Що ж ви тепер поробляєте?

– Шукаю помешкання, – відповів я. – Намагаюся розв'язати загадку, чи можна знайти в світі затишне житло за невелику ціну.

– Ото диво, – зауважив мій приятель. – Ви – другий, від кого я сьогодні чую про це.

– А хто ж був перший? – спитав я.

– Один чолов'яга, що працює в хімічній лабораторії при нашій лікарні. Цілий ранок скаржився, що відшукав чудові кімнати, та ніяк не знайде собі напарника, бо платити за них одному йому не по кишені.

– Хай йому біс! – вигукнув я. – Коли він справді хоче розділити кімнати й платню, то я до його послуг. Я теж волію оселитися вдвох, ніж жити самому.

Молодий Стемфорд якось дивно поглянув на мене поверх своєї склянки з вином.

– Ви ще не знаєте, хто такий цей Шерлок Холмс, – мовив він. – Може, ви й не хочете жити разом.

– Чому? Хіба він недобра людина?

– Та ні, я не кажу, що він недобра людина. Він просто такий собі дивак – надто заповзятий у деяких галузях науки. Проте людина він, як мені відомо, порядна.

– Студент-медик, напевно? – спитав я.

– Ні, я навіть не доберу, чого він хоче. Анатомію, як на мене, він знає чудово, і хімік теж першорядний, але медицину, здається, ніколи не студіював як слід. Він займається наукою якось по-дивному, недоладно – нагромадив безліч нікому не потрібних відомостей, що добряче спантеличили б навіть професорів.

– А ви ніколи не питали в нього, що він вивчає? – поцікавився я.

– Ні, у нього не так легко щось вивідати, хоча тоді, коли він чимось захоплений, його не зупинити.

– Радий буду з ним познайомитись, – мовив я. – Коли вже мати сусіда, то нехай це буде тихий і вчений чоловік. Я ще не так одужав, щоб переносити всілякі хвилювання й галас. Я вже стільки звідав усякої всячини в Афганістані, що мені вистачить аж до кінця моїх днів. То як нам зустрінися з вашим другом?

– Зараз він, напевно, в лабораторії, – відповів мій приятель. – Він або кілька тижнів не заглядає туди, або сидить там з ранку до ночі. Коли хочете, поїдемо до нього відразу після сніданку.

– Звичайно, – відказав я, і розмова повернула в інше річище.

Поки ми їхали з Голборна до лікарні, Стемфорд ще дещо розповів мені про джентльмена, з яким я збирався оселитися разом.

– Не нарікайте на мене, коли ви не миритимете з ним, – сказав він. – Адже я знаю його лише з випадкових зустрічей у лабораторії. Ви самі погодились на цю пропозицію, тож не вважайте мене винним за все інше.

– Якщо ми не миритимемо, нам ніщо не завадить розлучитися, – відповів я. – Але здається мені, Стемфорде, – додав я, пильно дивлячись на свого приятеля, – що ви з якоїсь причини одразу хочете вмити руки. У нього нестерпна вдача, чи що? Не крийтеся!

– Це непросто – пояснити непояснюване, – усміхнувся він. – Як на мене, то Холмс надто вже занурився в науку – аж до того, що збайдужів до всього світу. Я легко можу уявити собі, як він впорсне своєму другові невелику дозу нового рослинного алкалоїду – не зі злості, звичайно, а просто з цікавості, щоб мати точні відомості про його дію. Проте, правду кажучи, я певен, що він так само охоче зробить це й собі. У нього пристрасть до точних і достовірних знань.

«Тисяча і одна ніч» – відомий збірник арабських казок та оповідок, укладений у IX – X ст. і остаточно доопрацьований у XIV – XV ст.

Фриско – скорочена назва міста Сан-Франциско в США.

...недоумкуватість монарха й помилки міністра... – йдеться про великодержавну політику англійського короля Георга III (1738 – 1820) і прем'єр-міністра Фредеріка Норта (1732 – 1792), що призвела до війни з американськими колоніями у 1775 – 1783 рр. і як наслідок – до проголошення незалежності США.

Берилова діадема

Уперше опубліковано в травні 1892 р. на сторінках часопису «Strand Magazine» з ілюстраціями Сіднея Пейджета.

Берил – див. примітку до оповідання «Скандал у Богемії».

Фартинг – монета вартістю в одну чверть пенса.

«Мідяні буки»

Уперше опубліковано в червні 1892 р. на сторінках часопису «Strand Magazine» з ілюстраціями Сіднея Пейджета.

Довідник Бредшоу – англійський залізничний довідник.

Мастиф – англійський дог, порода службових собак.

ЗМІСТ

Панченко Володимир.

Творець невмирущого Шерлока Холмса 5

ЕТЮД У БАГРЯНИХ ТОНАХ. *Повість* 15

ЗНАК ЧОТИРЬОХ. *Повість* 103

ПРИГОДИ ШЕРЛОКА ХОЛМСА. *Цикл оповідань*

Скандал у Богемії 190

Спілка рудих 209

Встановлення особи 228

Таємниця Боскомбської долини 243

П'ять помаранчевих зерняток 262

Людина з розсіченою губою 278

Блакитний карбункул 296

Строката бинда 313

Інженерів палець 333

Шляхетний холостяк 349

Берилова діадема 366

«Мідяні буки» 385

ПРИМІТКИ 405

Літературно-художнє видання

ДОЙЛЬ Артур Конан

ПРИГОДИ ШЕРЛОКА ХОЛМСА

Том I

Етюд у багряних тонах

Повість

Знак чотирьох

Повість

Пригоди Шерлока Холмса

Цикл оповідань

Для середнього та старшого шкільного віку

Переклад з англійської, передмова та примітки

Панченка Володимира Олександровича

Художнє оформлення *Мачинського Олексія Юрійовича*

Редактори *Д. С. Андрухів, В. Т. Василюк, В. І. Цінко*

Художній редактор *В. І. Зайцева*. Технічний редактор *Т. В. Березанська*

Коректор *М. З. Волович*. Комп'ютерна верстка *Л. М. Рубан*

Підписано до друку 08.09.10. Формат 60 x 90¹/₁₆. Папір офсетний.

Гарнітура dutch. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 25,8.

Умовн. фарб.-відб. 26,25. Обл.-вид. арк. 22,52.

Тираж 4 000 пр. Зам.

Видавництво дитячої літератури «Веселка»,
Мельникова, 63, Київ, 04050

E-mail: veskiev@iptelekom.net.ua
www.veselka-ua.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
серія ДК № 29 від 31.03.2000 р.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»,

а/с 529, Тернопіль, 46008

www.bohdan-books.com; publishingh.budny.te.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
ДК № 370 від 21.03.2001 р.

Віддруковано з готових діапозитивів у видавництві
«Навчальна книга – Богдан», пр. С. Бандери, 34-а,
Тернопіль, 46002, тел/факс (0352) 43-42-62, 52-06-07

Дойль, Артур Конан.

Д62 Пригоди Шерлока Холмса: для серед. та ст. шк. віку /
пер. з англ. В. Панченка; худож. оформ. О. Мачинсь-
кого.– К.: Веселка; Тернопіль: Навчальна книга – Богдан,
2010

Т. I: Етюд у багряних тонах: Повість; Знак чотирьох:
Повість; Пригоди Шерлока Холмса: Цикл оповідань /
Передм. та приміт. В. Панченка. – 411 с.: іл.

ISBN 978-966-01-0447-1

ISBN 978-966-01-0448-8 (укр., том I, «Веселка»)

ISBN 978-966-10-1727-5

(укр., том I, «Навчальна книга – Богдан»)

Понад століття тому ім'я «Шерлок Холмс» уперше з'явилося з-під
пера автора – англійського письменника Артура Конан Дойля. Не одне
покоління читачів зацікавлено стежать за дивовижними пригодами
«самітника із Бейкер-стріт», спостережливого, кмітливого, здатного
розплутати якнайхимернішу детективну загадку... Цей том – перший із
чотиритомного видання, до якого увійшли в українському перекладі усі
твори англійського класика про пригоди Шерлока Холмса.

ББК 84.4ВЕЛ